

การพัฒนาแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี
The Development of the Model of Structural Linear Relationship of the
Factors Affecting Learning Organization of the Basic Educational
Institutions in Ubon Ratchathani Province

ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล¹

ชวนชัย เชื้อสาธุชน²

อัครฤทธิ์ อุทัยรัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีมี ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี และ 2) การตรวจสอบความสอดคล้องของแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร ภาวะผู้นำทางการเรียนรู้ โครงสร้างขององค์กร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ระบบการจัดการขององค์กร ความสามารถของบุคลากร และการเสริมแรงในองค์กร ตอนที่ 3 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ความรอบรู้เฉพาะตัว รูปแบบวิธีการคิด วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ จำนวน 113 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .81-.98 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .45-.77 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และวิเคราะห์แบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

¹ ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 2 ตัว ได้แก่ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 6 ตัว ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ระบบการจัดการขององค์กร ความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงในองค์กร และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 22 ตัว

2. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 285.22$, $df = 150$, $P - value = 0.06$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.04$) โดยที่ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ปัจจัยโครงสร้างขององค์กร และปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร ส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร ปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยระบบการจัดการขององค์กร โดยส่งผ่านปัจจัยโครงสร้างขององค์กร ส่วนปัจจัยโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร โดยส่งผ่านปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร ซึ่งปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนขององค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 80.00

คำสำคัญ : รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น/องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aimed at developing the model of structural linear relationship of the factors that affected learning organization of the basic educational institutions in Ubon Ratchathani province and examining the congruence of the constructed model with the empirical data. The study was conducted in 2 phases: 1) constructing the model of structural linear relationship of the factors that affected learning organization of the basic educational institutions in Ubon Ratchathani province and 2) examining the congruence of the constructed model with the empirical data. A total of 600 school administrators working for the Office of Basic Education Commission, selected by means of stratified sampling method, were used as the sample of the study. The research tool was a five-scale rating survey questionnaire ranging from the highest,

high, moderate, lower, and lowest, consisting of 3 parts with 113 items in total: Part I containing the background information of the respondents; Part II involving the factors affecting the learning organization of the basic educational institutions in Ubon Ratchthani province covering organizational environments and cultures, learning leadership, organizational structure, organizational information technology, organizational management system, personnel capacity, and organizational reinforcement; Part III containing the state of being learning organization covering sophistication, thinking style, shared vision, team learning, and thinking systemization. The questionnaire yielded the overall reliability coefficient ranging between .81 to .98. the analysis of background information data of the respondents and the analysis of the structural linear relationship

The research findings were as follows:

1. The model of structural linear relationship of the factors that affected learning organization of the basic educational institutions in Ubon Ratchathani province included 2 external latent variables namely organizational environments and cultures and learning leadership, and 6 internal variables that is organizational structure, organizational information technology, organizational management system, personnel capacity, organizational reinforcement, and learning organization of which 22 noticeable variables were measured.

2. The model of structural linear relationship of the factors that affected learning organization of the basic educational institutions in Ubon Ratchathani province was found to be congruent with empirical data ($\chi^2 = 285.22$, $df = 150$, $P - \text{value} = 0.06$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.04$). The factors found to directly affect the state being of learning organization included the factors namely organizational structure and organizational reinforcement. The factors found to indirectly affect the state being of learning organization involved organizational environments and cultures, learning leadership, organizational management system through which the organizational structure was passed. For the organizational structure factor, factors including learning leadership, personnel capacity, were passed through the organizational reinforcement.

Keywords : The Model of Structural Linear/ Learning Organization

บทนำ

องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์การได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจเอกชนต่างก็สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบการบริหารรูปแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์การให้เพียบพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพ รวมตลอดทั่วทั้งองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “โรงเรียน” ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001:32) เห็นว่า โรงเรียนเป็นองค์การให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของโรงเรียนก็คือการเรียนรู้ของนักเรียน (Student Learning)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ถือว่าเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับ ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อที่จะทำให้โรงเรียนนั้นมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพราะแนวคิดที่เกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้นส่งผลต่อการพัฒนาการของบุคคลและกลุ่มคนในองค์การไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ นักเรียน ตลอดจนผู้บริหาร จะได้รับรู้ข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของส่วนต่าง ๆ ภายในองค์การให้สอดคล้องกัน แนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นกับองค์การที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ว่าควรจะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6 เขต จำนวน 1,153 โรงเรียน จำนวน 1,153 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 600 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่ และขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม โดยมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม

แนวทางของการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งเสนอว่าควรใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยที่ใช้โมเดลลิสเรล คือ 10-20 เท่าของตัวแปร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามผู้บริหารโรงเรียน มีจำนวน 113 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .32-.83 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ .81-.98

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการแห่งการเรียนรู้และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ดังนี้

4.2.1 ระดับปัจจัย และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ

4.2.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุด้วยกันเอง วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรในตัวแบบ (Model) โดยการหาขนาดอิทธิพลที่ปรากฏในความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและทดสอบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2.4 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่า χ^2 ค่า GFI ค่า AGFI และค่า RMSEA)

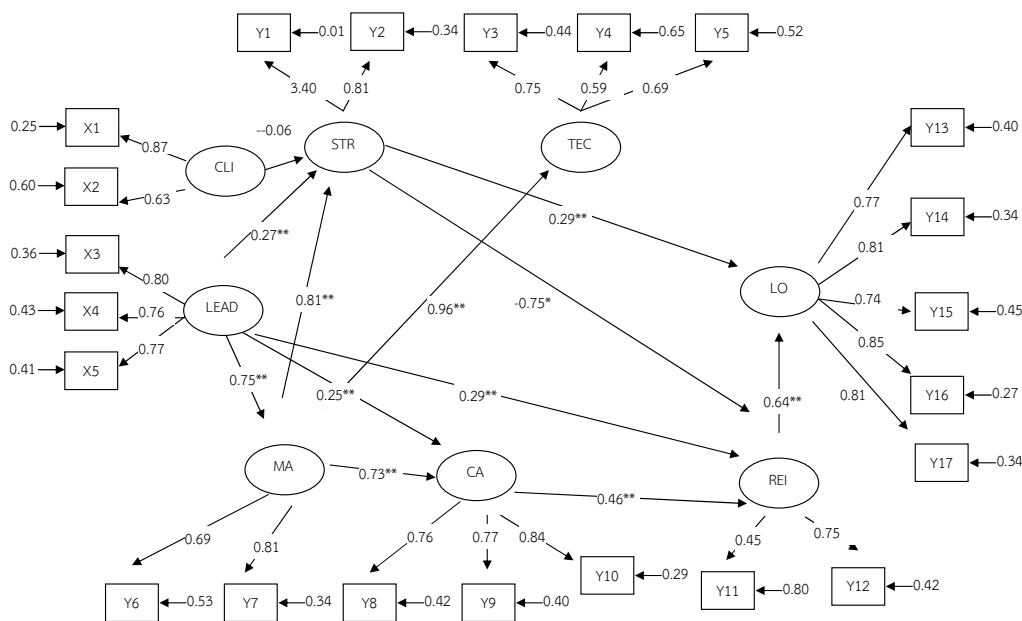
สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลรวม ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือปัจจัยความสามารถของบุคลากร (CA) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.93 รองลงมาคือปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้(LEA) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 และปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลทางตรง ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 และปัจจัยโครงสร้างขององค์กร (STR) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ตามลำดับ

และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลทางอ้อม ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือปัจจัยความสามารถของบุคลากร (CA) โดยส่งผ่านปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 รองลงมาคือปัจจัยระบบการจัดการขององค์กร (MA) โดยส่งผ่านปัจจัยโครงสร้างขององค์กร (STR) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.81 และปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ (LEA) โดยส่งผ่านปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

2. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีที่ประหยัดและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 285.22$, $df = 150$, $P - value = 0.06$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.93$, $RMSEA = 0.04$)

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐาน (Standard Solution) ระหว่างตัวแปรสาเหตุ และตัวแปรผล

ตัวแปรผล	ประเภทของอิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ						
		CLI	LEA	STR	TEC	MA	CA	REI
STR	DE	-0.06 (0.12)	0.27** (0.35)	-	-	0.81** (0.17)	-	-
	IE	-	0.61** (0.25)	-	-	-	-	-
	TE	-0.06 (0.12)	0.88** (0.22)	-	-	0.81** (0.17)	-	-
TEC	DE	-	-	-	-	0.96** (0.08)	-	-
	IE	-	0.72** (0.12)	-	-	-	-	-
	TE	-	0.72** (0.12)	-	-	0.96** (0.08)	-	-
MA	DE	-	0.75** (0.10)	-	-	-	-	-
	IE	-	-	-	-	-	-	-
	TE	-	0.75** (0.10)	-	-	-	-	-
CA	DE	-	0.25** (0.50)	-	-	0.73** (0.07)	-	-
	IE	-	0.55** (0.11)	-	-	-	-	-
	TE	-	0.80** (0.10)	-	-	0.73** (0.07)	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรผล	ประเภทของอิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ						
		CLI	LEA	STR	TEC	MA	CA	REI
REI	DE	-	0.29** (0.14)	-0.75* (0.10)	-	-	0.46** (0.20)	-
	IE	0.04 (0.04)	0.51** (0.16)	-	-	0.46** (0.06)	-	-
	TE	0.04 (0.04)	0.80** (0.12)	-0.75* (0.10)	-	0.46** (0.06)	0.46** (0.20)	-
LO	DE	-	-	0.29** (0.07)	-	-	-	0.64** (0.23)
	IE	0.01 (0.03)	0.77** (0.12)	-0.48** (0.10)	-	0.53** (0.08)	0.93** (0.18)	-
	TE	0.01 (0.03)	0.77** (0.12)	-0.19 (0.10)	-	0.53** (0.08)	0.93** (0.18)	0.64** (0.23)

Chi-Square = 285.22 , df = 150 , P – value = 0.06 , RMSEA = 0.04

ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างตัวแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ประหยัดและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไคสแควร์ (Chi – square) มีค่าเท่ากับ 285.22 ที่องศาอิสระ (Degrees of Freedom) 150 และมีระดับนัยสำคัญ (P-value) เท่ากับ 0.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องมีระดับนัยสำคัญมากกว่า .05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) เท่ากับ 0.96 สำหรับดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of fit index : AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่ามากกว่า 0.90 และเข้าใกล้ 1.00 ส่วนดัชนีดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (Root Mean square Error of Approximation : RMSEA) เท่ากับ 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกที่นำมาศึกษา คือ ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยภายในคือ ปัจจัยโครงสร้างของ

องค์การ ปัจจัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ปัจจัยระบบการจัดการขององค์การ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร ปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 80.00 โดยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลรวม ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร (CA) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.93 รองลงมาคือปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ (LEA) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 และปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลทางตรง ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือ ปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 และปัจจัยโครงสร้างขององค์การ (STR) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพลทางอ้อม ที่มีค่าเป็นบวกมากที่สุดคือ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร (CA) โดยส่งผ่านปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.46 รองลงมาคือปัจจัยระบบการจัดการขององค์การ (MA) โดยส่งผ่านปัจจัยโครงสร้างขององค์การ (STR) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.81 และปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ (LEA) โดยส่งผ่านปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ (REI) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. จากผลการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตัวแปรแฝงของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้นประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ 1) ความรอบรู้เฉพาะตัว 2) รูปแบบวิธีการคิด 3) วิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Senge (2006 : 6-10) องค์การแห่งการเรียนรู้จะประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความรอบรู้เฉพาะตัว (Personal Mastery) รูปแบบวิธีการคิด (Mental Models) วิสัยทัศน์ร่วม (Building Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) และตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้ตัวแปรแฝง จำนวน 7 ตัว ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยบรรยากาศ

และวัฒนธรรมขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การมีบรรยากาศและวัฒนธรรมแบบเปิดเผยไว้วางใจกัน 2) การมีค่านิยมร่วมกันและร่วมกันทำงาน ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ตัว ได้แก่ 1) บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ 2) การเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาตนเอง 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวแปรปัจจัยโครงสร้างขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การจัดโครงสร้างบริหารงาน 2) การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายในและภายนอก ตัวแปรปัจจัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ตัว ได้แก่ 1) การจัดและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ 2) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 3) การปรับปรุงเทคโนโลยี ตัวแปรปัจจัยระบบการจัดการขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การจัดระบบงาน 2) การมีระบบกลไกการนิเทศและการประกันคุณภาพ ตัวแปรปัจจัยความสามารถของบุคลากร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ตัว ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ความสามารถในการแสวงหาความรู้ 3) ความสามารถในการพัฒนาตนเอง และตัวแปรปัจจัยการเสริมแรงในองค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การส่งเสริมความก้าวหน้า 2) การชื่นชมยกย่องและการให้รางวัล ซึ่งตัวแปรแฝง ทั้ง 7 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ ทั้ง 17 ตัว ซึ่งเกิดจากผลการศึกษาของศศกร ไชยคำหาญ (2550 : 215) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี กับข้อมูลเชิงประจักษ์เบื้องต้น ผู้วิจัยได้เพิ่มการกำหนดเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ รวมทั้งเมตริกซ์พารามิเตอร์ รวม 31 เส้น และได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ประหยัดและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไคสแควร์ (Chi - square) มีค่าเท่ากับ 285.22 ที่องศาอิสระ (Degrees of Freedom) 150 และมีระดับนัยสำคัญ (P-value) เท่ากับ 0.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องมีระดับนัยสำคัญมากกว่า .05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) เท่ากับ 0.96 สำหรับดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of fit index : AGFI) เท่ากับ 0.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่ามากกว่า 0.90 และเข้าใกล้ 1.00 ส่วนดัชนีดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า (Root Mean square Error of Approximation : RMSEA) เท่ากับ 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2550 : ก) ได้ทำการศึกษาการบริหารเพื่อมุ่งสู่

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเริญ จิตรหลัง (2550 : 49) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดคือปัจจัยความสามารถของบุคลากร ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยทั้ง 4 ตัว เรียงลำดับตามความสำคัญดังต่อไปนี้ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร ปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยการเสริมแรงในองค์กร และปัจจัยระบบการจัดการขององค์กร

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีอิทธิพลรวมน้อยที่สุดคือปัจจัยโครงสร้างขององค์กร ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน มีการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายในและภายนอก อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ควรมีการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาพัฒนาตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนที่ดีเด่น หรือโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำรูปแบบดังกล่าวมาปรับใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2550). การบริหารเพื่อสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศกร ไชยคำหาญ. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Hoy, Wayne K., and Miskel, Cecil G. (2001). Educational Administration : Theory,” Research, And Practice. McGraw-Hill. Inc.
- Senge, P.M. (2006). The Fiffth Discipline : The Art and Practice of The Learning Organization. New York : Currency Doubleday.